

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กระแสร มัลยาภรณ์. วรรณคดีเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, 2522.

กาญจนา นาคสกุล และคณะ. การใช้ภาษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
เคล็ดไทย, 2521.

กิ่งแก้ว อัดถากร. คติชนวิทยา. เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 184 พระนคร :
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาค้นคว้า, 2517.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีไทย. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2517.

โกชัย สาริกบุตร. การวิเคราะห์กลบทในกวีนิพนธ์ไทย. เอกสารการนิเทศการศึกษา
ฉบับที่ 169 กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาค้นคว้า, 2518.

คณะครูโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา. ประวัติวรรณคดีไทย. เล่ม 2 พระนคร :
โรงพิมพ์พิริยกิจ, 2499.

ควอริส เวลส์. การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ. แปลโดยกาญจณี
สมเกียรติ และยุพา ชูจันทร์. พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
2519.

คุรุสภา. กฎหมายตราสามดวง. เล่ม 1 พระนคร : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, 2505.

_____. คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูงของชุมนุมภาษาไทยคุรุสภา. พระนคร : คุรุสภา,
2510.

- ดุรสภา. สมุทรโฆษคำฉันท์. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2521.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., ไผ่แดง. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, 2514.
- จง นูรานนท์. เสือโคคำกลอน. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานปลงศพคุณจง นูรานนท์
ณ เมรุวัดประยูรวงศาวาส วันพฤหัสบดีที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. เงาะป่า. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ,
2514
- เจตนา นาควิษระ. "วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี." วรรณวิทยากร
(วรรณคดี) พระนคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.
- ฉัฐมา อารักษ์. "วรรณคดีกับนิทานชาวบ้าน." ใน วรรณคดีเปรียบเทียบ เบื้องต้น
หน้า 150-156 กระแสร์ มาลาภรณ์รวบรวม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
บรรณกิจ, 2522.
- ชลธิรา กลัดอยู่. กรองภาษาและวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์,
2516.
- หิ้น ศิลปบรรเลง. ดนตรีไทยศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2521.
- ดวงมน จิตรจ่างค์. สุนทรียภาพในภาษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย,
2527.
- ดำรา ณ เมืองใต้. (นามแฝง) ภาษาและวรรณคดี. พระนคร : รวมสาส์น, 2515.
- ธนิศ อยู่โพธิ์. สมเด็จพระนารายณ์มหาราชและนักปราชญ์ราชกวีในรัชสมัย.
พระนคร : โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, 2499.
- นราธิปพงศ์ประพันธ์, กรมหมื่น. วรรณนิพนธ์. กรุงเทพฯ : สมาคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
2518.

นราธิปพงศ์ประพันธ์, กรมหมื่น. วิทยาวรรณกรรม. พระนคร : แพร์พิทยา, 2506.

นิตยา กาญจนะวรรณ. วรรณกรรมอยุธยา. พระนคร : ภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. การเมืองสมัยพระนารายณ์. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

ปรมาณูชิตชิโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระ. สรรพสิทธิคำฉันท์. พิมพ์ครั้งที่ 3.
พระนคร : หน่วยเสริมทัศนศึกษาวัดพระเชตุพน, 2511. (พิมพ์จำหน่ายใน
วันคล้ายวันประสูติ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมาณูชิตชิโนรส
พ.ศ. 2511)

ประคอง นิมมานเหมินท์. "นิทานพื้นบ้าน." ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8,
หน่วยที่ 2, 3 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2528.

ประมวลมารค. "โคลงต้นเสื่อโคแห่ง ร.ศ. 126" ใน ผสมผสานชุด 5 หน้า 146-147
กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์, ผู้รวบรวม. พระนคร : สำนักพิมพ์ศิลาสาร, 2514.

เปลื้อง ฅ นคร. ประวัติวรรณคดีไทยสำหรับนักศึกษา. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2513.

ห้องพันธุ์ มณีรัตน์. มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน. โครงการส่งเสริมการสร้าง
ตำรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

พรหมสมพักสร (มี), หมื่น. ทศมูลเสื่อโค. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขต
บึงพระพิบูลย์ พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พระสิรินันทมณี (สนั่น ถาวโร
ป.ธ.6) เจ้าอาวาสวัดบึงพระพิบูลย์ ณ เมรุวัดจักรวรรดิราชาวาส วันเสาร์ที่ 25
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2521.

- พิทยาลงกรณ์, กรมหมื่น. นิทานเวตาล. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2511.
- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระบาทสมเด็จพระ. รามเกียรติ์ เล่ม 1. พระนคร : ศิลปายรรณาการ, 2510.
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. บทละครนอก 6 เรื่อง. กรุงเทพฯ : ศิลปายรรณาการ, 2514.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2526.
- วาทัญญู. อสังการศาสตร์. ป.ส. ศาสตราจารย์ผู้แปล. พระนคร : ม.ป.ท. 2504. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ คุณหญิงรีว เกษตรศิริภริกา ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส 20 พฤศจิกายน 2504)
- วิจิตรมาตรา, ขุน. สิ่งที่คิดเห็นในเรื่องคารี. พระนคร : สำนักพิมพ์ศาสนสวรรณ, 2512.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พระนคร : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2514.
- เวาน์ เพลงเออ (ผู้รวบรวม). ด้วยปัญญาและความรัก. นิทานชาวเมืองเหนือ. พระนคร : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519.
- ศักดิ์ศรี แย้มนาคดา และคณะ. ประวัติวรรณคดีไทย 1. พระนคร : ครูสภา, 2525.
- _____. พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์วัดพระเชตุพน พระนคร : บรรณาการ, 2515.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. เลือกคำฉันท์และนิรุทธคำฉันท์. พิมพ์ครั้งที่ 4 ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ แผนกบริการกลาง, 2522.

สมพงษ์ พละสุริย์. นิทานเสี้ยวสวาด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2521.

ลิตธา พินิจภูวดล และคณะ. ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. พระนคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515.

สิริวัฒน์ คำวันสา. อิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียในเอเชียอาคเนย์ (เน้นประเทศไทย).

กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2527.

สุธา ศาสตร์. โครงสร้างของการเสนอความตกลงในบทธละครนอก. รายงานผลการ

วิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร. พระอภัยมณี : การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์.

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2518.

สุนทรภู์. พระอภัยมณี. พระนคร : ศิลปาบรรณาการ, 2505.

เสฐียรโกเศศ. (พระยาอนุমানราชธน). นิรุกติศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ศูนย์การทหารราบ, 2516.

_____. วรรณกรรมเสฐียรโกเศศ. กรุงเทพฯ : บรรณาการ, 2515.

เสนีย์ วิลาวรรณ. ประวัติวรรณคดีและการประพันธ์. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช,

2517.

หอสมุดวชิรญาณ. ชุมนุมตำรากลอนฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ. พระนคร : คุรุสภา,

2504.

วารสาร

กุสุมา รัชชมณี. "นิทานอินเดีย : จากปรัชญาสู่จินตนาการ" ภาษาและหนังสือ ปีที่ 15

ฉ.2 (ตุลาคม-มีนาคม 2526) : หน้า 63.

- กุสุมา รัชชมนี. "วรรณคดีสันสกฤตประเภทนิทาน" วารสารชมรมบาลี-สันสกฤต
ฉ.1 (เมษายน 2528) : หน้า 51.
- คุณฐิพร ชำนิโรคนานต์. "เอกสารประกอบการอบรมพื้นฐานความรู้ภาษาศาสตร์
เพื่อการสอนภาษาไทยระดับมัธยมตอนปลาย" คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (1-11 พฤษภาคม 2527) : หน้า 7-10.
- เด่นดวง พุ่มศิริ. "อิทธิพลของวัฒนธรรมอื่นที่มีต่อ เพลงพื้นบ้านของไทย" อักษรศาสตร์
ปีที่ 13 ฉ.2 (กรกฎาคม 2524) : หน้า 60.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. "แนวการศึกษาและวิเคราะห์วรรณคดีไทย"
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 2 ฉ.1 (เมษายน-กรกฎาคม 2516) : หน้า 39.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. "การสอนวรรณคดีไทยอย่างไร" วารสารจันทร์เกษม ฉ.82
(พฤษภาคม-มิถุนายน 2511) : หน้า 54.
- เสรี หวังในธรรม. "บทประพันธ์การแสดงละครนอกเรื่อง เลือโคคำฉันท์ หรือ
คาวิตอนดอกบัวเสียงทวย" สุจิตต์ "รายการศรีสุขนาฏกรรม" ครั้งที่ 32
โรงละครแห่งชาติ, (ศุกร์ที่ 26 มกราคม 2525) : หน้า 12.

วิทยานิพนธ์

- ชลดา ศิริวิทย์เจริญ. "การศึกษาลิลิตตะเลงพ่ายในแนวสุนทรียศาสตร์." วิทยานิพนธ์
ปริญาญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2519.
- นิยะดา สาริกฤติ. "ความสัมพันธ์ระหว่างละครไทยและละครภารตะ" วิทยานิพนธ์
ปริญาญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

มารศรี ศุภวิไล. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประพันธ์ประเภทคำฉันท์สมัยอยุธยา."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

รัตนา นครศรี. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์คุณค่าฉันท์ของพระยาอิศรานุภาพ (อัน)"
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2524.

ระวีวรรณ อินทร์แหยม. "เสี้ยวสวาด : การวิเคราะห์" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย ภาควิชาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524.

ศิริพร ฐิตะฐาน. "รามเกียรติ์ : การศึกษาในแง่การแพร่กระจายของนิทาน"
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

สุพรรณิ วราทร. "ประวัตินวนิยายไทยตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 5 ถึงสมัยเปลี่ยนแปลง
การปกครอง พ.ศ. 2475" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชา
บรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

หนังสือภาษาต่างประเทศ

Hartland, Edwin Sidney. The Science of Fairy Tale. London :
Sidgwick and Jackson, 1914.

Rohrberger, Mary; Jr. Samuel H. Woods and Bernard F. Dukore.
An Introduction to Literature. Second Printing,
Random House, Inc., New York, 1968.

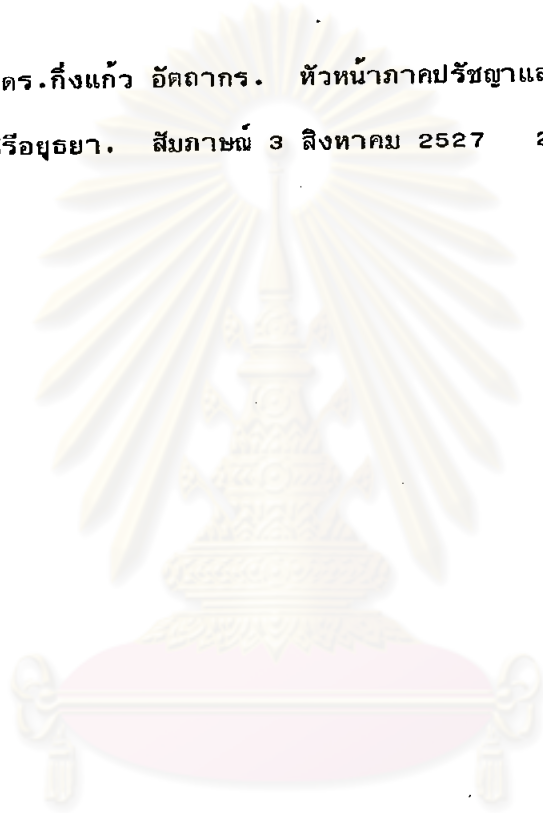
Thompson, Stith. The Types of The Falktale. Helsinki, 1958.

Thompson, Stith and Roberts E. Warren. Types of Indic Oral
Tales. Academia Scientiarum Fennica, Helsinki, 1960.

สัมภาษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิ่งแก้ว อัครถาวร. หัวหน้าภาควิชาปรัชญาและศาสนา วิทยาลัยครู

พระนครศรีอยุธยา. สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2527 21 สิงหาคม 2527

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

เรื่องย่อ เลือโคคำฉันท์

เรื่อง เลือโคคำฉันท์ เริ่มต้นด้วยท้าวศรีสุทรี ท้าวเทวดา และยอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ที่ทรงปกครองประเทศด้วยความร่มเย็นเป็นสุข แล้วดำเนินเรื่องด้วยการกล่าวถึง ลูกเสือ และลูกโค เดินทางมาในป่าถึงสำนักฤๅษี ฤๅษีเห็นก็แปลกใจ จึงได้ไต่ถามถึงสาเหตุที่สัตว์ทั้งสอง เป็นมิตรกัน ลูกเสือเล่าว่า วันหนึ่งแม่ของคนไปหาอาหารในป่าลึกทิ้งให้ลูกหิวจนจวนเจียนจะหมดแรง เฝอญแม่โคและลูกเดินทางมาคนจึงขอกินนม แต่แม่โคปฏิเสธ เพราะ เสือกกับโคย่อมเป็นศัตรูกัน ลูกโคจึงกล่าวกับแม่ว่า ถ้าแม่โคไม่ปราณีให้นมแก่ลูก เสือกก็จะเป็นยาป และอันวอนให้แม่โคให้นมแก่ลูก เสือก ครั้นแม่โคให้นมเสร็จแล้วก็จากไป ลูกเสือชวนให้แม่โคและลูกอยู่ด้วยกันในป่านั้น และทำสัตยาธิษฐานต่อเทวดา และเทพารักษ์ว่าถ้าคิดคดทรยศก็ขอให้ถึงแก่ชีวิต ถ้ามีใจบริสุทธิ์ก็ขอให้มีความสุข และจะยึดถือนางโคและลูกเสมือนแม่กับน้อง แม่โคกับลูกยินดีจะเป็นมิตรด้วยแต่ยังคงแคลงใจว่าถ้าแม่เสือกกลับมาอาจจะกินนางและลูกเป็นอาหาร ลูกเสือให้สัญญาว่าหากแม่เสือกทำเช่นนั้นก็ต้องสิ้นชีวิตตามไปด้วย แล้วลูกเสือกก็พาแม่โคและลูกหลบไปซ่อน

ครั้นเวลาเย็น แม่เสือกกลับมาจากหากิน ลูกเสือกตัดพ้อแม่ พร้อมทั้งเล่าเรื่องและสรรเสริญคุณของแม่โคกับลูก ทั้งขอให้แม่เสือกรับเป็นสัตย์ว่าจะไม่ทำร้ายสัตว์ทั้งสอง แม่เสือกรับคำ ลูกเสือกจึงพาแม่ไปยังที่ซ่อน ทั้งเสือกและโคมิใช่ใครอยู่ด้วยกันในป่านั้น ต่อมาไม่นานแม่เสือกแม่เสือกก็แอบกินแม่โค ลูกเสือกและลูกโครู้ความจริง เข้าก็โกรธและเสียใจมาก ลูกเสือกทำทีเคล้าเคลียแม่ แล้วตรงเข้ากัดคอ ส่วนลูกโคก็ขวิดท้องแม่เสือกจนตาย แล้วทั้งสองก็ออกเดินทางจนกระทั่งพบฤๅษี

ฤๅษีได้ฟังเรื่องราวแล้วก็สรรเสริญความกตัญญูของสัตว์ทั้งสอง และชุบลูกเสือเป็นชายหนุ่มชื่อ พหลวิไชย ส่วนลูกโคให้ชื่อว่าคารี แล้วขอให้ทั้งสองออกเดินทางต่อไปโดยมอบพระขรรค์เป็นอาวุธประจำกายและถอดหัวใจไว้ในพระขรรค์ พหลวิไชยกับคารีเดินทางมาถึงสระแห่งหนึ่งนอกเมือง จันทบุรีจึงเข้าไปพักใต้ร่มไทร คารีไปดักน้ำพวยักษ์ผู้ขึ้นมาจากสระ คารีใช้พระขรรค์ฟันยักษ์ตาย แล้วกลับไปเล่าเรื่องให้พี่ฟัง ข่าวการตายของยักษ์รู้ไปถึงท้าวมครผู้ครองเมือง พระองค์ก็มีรับสั่ง

ให้อำมาตย์ไปสืบดูว่าใครฆ่ายักษ์ พวกอำมาตย์พบพหลวิไชยและคารวี จึงพาทั้งสองไป เข้า ฝ่า ท้าวมคร พหลวิไชยเล่าเรื่องคารวีฆ่ายักษ์ ท้าวมครชื่นชมในความสามารถจะยกนางสุรสดา ราชธิดาให้เป็นรางวัลแก่คารวี แต่คารวีปฏิเสธ และกล่าวตอบว่า แม้จะมีความดีความชอบเพียง ใด ก็ขอไม่ให้พหลวิไชยผู้

เมื่อเสร็จพิธีสุมพระระหว่างพหลวิไชยและราชธิดา คารวีขอลาไปผจญภัยต่อ พหลวิไชย อวยพรและเตือนมิให้พระขรรค์ห่างตัว ก่อนจะจากกันทั้งสองได้น้ำดอกบัวสองดอกมาอธิษฐาน เสียงทายว่า ถ้าดอกบัวของฝ่ายใดเหี่ยวแห้งลง ก็แสดงว่าอีกฝ่ายหนึ่งกำลังทุกข์ร้อน คารวีออก เดินทางได้เจ็ดเดือน ถึงเมืองร้างแห่งหนึ่ง เข้าไปในวังพบกลองใหญ่ใบหนึ่ง ลองตีดูไม่เกิด เสียงดังจึงใช้พระขรรค์แหวกหน้ากลองก็พบหญิงงามนางหนึ่ง คารวีถามถึงความเป็นมา นางเล่า ให้ฟังว่าเมืองนี้ชื่อรมยนคร มีท้าวมัทธราช และนางแก้วเกสรครองเมือง ตัวนางชื่อจันทร์เป็น ราชธิดา ที่เกิดเหตุร้ายขึ้นในบ้าน เมือง เพราะมีนกอินทรีคู่หนึ่งมากินคนทุกวันจนหมดเมือง เหลือ แต่นางที่รอดมาได้ คารวีถามว่านกยักษ์นั้นจะมาเมื่อใด นางบอกว่าจะมาเมื่อเห็นครันไฟ คารวี จึงก่อไฟล่อนกยักษ์ ในที่สุดคารวีก็ฆ่านกยักษ์ได้สำเร็จ และได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับนางจันทร์อย่าง มีความสุข

วันหนึ่งคารวีชวนนางจันทร์ไปสรองสนาน นางจันทร์เอาหมที่รื่องใส่ผอบลอยน้ำไป ผอบนั้น ลอยไปถึง เมืองพัทพิไสย ท้าวศกุมิพระราชผู้ครอง เมืองเก็บผอบของนางได้ ถึง กับหลงใหล พระองค์จึงให้บ่าวร้องทั่วเมืองว่า ถ้าใครนำนางผมหอมมาถวายได้พระองค์จะ ยกแผ่นดินให้ครึ่งหนึ่ง ครั้งนั้นมีหญิงชราคนหนึ่งรับอาสาพร้อมทั้งขอ เรือหนึ่งลำเป็นพาหนะ เดินทางไปยัง เมืองรมยนคร ครั้นพบนางจันทร์แล้วก็บอกว่าคน เคยเป็นคน ฝ่าสวนในเมืองนี้ นางจันทร์ยินดีที่ได้พบบริวารเก่า ส่วนหญิงชรา นั้น คอยหาวิธีฆ่าคารวี นางสังเกตเห็นว่าคารวี จะ เหน็บพระขรรค์ติดตัวตลอดเวลา จึงทำอุบายลวงถามจากนางจันทร์ นางจันทร์เกิดความ สงสัยจึงไปถามคารวี คารวีเล่าความลับ เรื่องที่ซ่อนดวงใจไว้ในพระขรรค์ให้นางฟัง นางจันทร์ เอาความลับนี้มาบอกแก่หญิงชรา พอสบโอกาสหญิงชราแนะนำให้คารวีทำพิธีบูธธาภิเศก เพื่อ ให้ต้องตามประเพณี คารวีเห็นชอบด้วย หญิงชรารับอาสาถือพระขรรค์ให้ แล้วนางก็นำพระขรรค์ ไปเผาไฟจนคารวีสิ้นชีวิต หญิงชรานำนางจันทร์ไปถวายท้าวศกุมิได้สำเร็จ แต่พระองค์ไม่อาจ เข้าใกล้นางได้เพราะพระองค์เกิดความร้อนรุ่ม

ฝ่ายพหลวิไชยเมื่อเห็นคอกบัว เสี่ยงทาย เทียวแห้งลงก็รู้ว่าควากำลังตกอยู่ในอันตราย จึงออกติดตาม พบควาวิหมตลมหายใจ จึงเอาพระขรรค์ของควาวิมาประพรมน้ำจันทร์ จนควาวิฟื้น และเล่าเหตุการณ์ให้พหลวิไชยฟังทั้งสองแปลงตัว เป็นนักบวชติดตามทานางจันทร์จนถึง เมือง พัทธวิไลย

ฝ่ายท้าวยศภูมิรู้สึกเสียใจที่มีอาจ เข้าทานางจันทร์ได้และคิดว่าคง เป็น เพราะคนแก่ เกินไป จึงสั่งให้พวกมนตรีไปป่าว่าร้องหาผู้มีวิชาที่สามารถชุบตัวให้เป็นหนุ่มได้โดยสัญญาจะแบ่ง เมืองให้กึ่งหนึ่ง พหลวิไชยทราบข่าวจึงรีบอาสาโดยแปลง เป็นดาบส และให้ควาวิซ่อนตัวอยู่ พหลวิไชยให้ท้าวยศภูมิตั้งโรงพิธี และเตรียมก่อไฟไว้ ขณะทำพิธีห้ามผู้ใด เข้าโรงพิธีด้วย พอได้ที่ พหลวิไชยจึงผลักท้าวยศภูมิตกกองไฟสิ้นชีวิต และให้ควาวิออกมาแทน ควาวิจะแบ่ง เมืองให้แก่ดาบส ครั้งหนึ่ง แต่ดาบสไม่ยอมรับ และขอลาไปอยู่ป่า เมื่อควาวิพบนางจันทร์ นางเล่าเรื่องทั้งหมดให้ ควาวิฟัง ทั้งสองได้ครอบครอง เมืองอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ควาวิตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมทำให้อาณาประชาราษฎร์ร่มเย็น เป็นสุข

(เก็บความจากคณะครูโรงเรียน เตรียมอุดมศึกษา, ประวัติวรรณคดีไทย เล่ม 2.

พระนคร : โรงพิมพ์พิริยกิจ, 2499)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

เรื่องย่อ พหุลาคาวิชาดก

ตอนต้นกล่าวถึงพระพุทธองค์ทรงปรารภถึงความกตัญญูของพระองค์ที่มีต่อพระราชมารดา วันหนึ่งพระภิกษุประชุมกันในโรงธรรมสภา และกล่าวสรรเสริญความกตัญญูของพระพุทธองค์ เมื่อพระองค์เสด็จผ่านมาถึง จึงตรัสถามภิกษุเหล่านั้นว่าประชุมกันด้วยเรื่องใด ภิกษุจึงกราบทูล พระองค์ตรัสว่า ในกาลก่อนพระองค์ก็ทรงเป็นกตัญญูบุคคล แล้วทรงนิ่งอยู่ พระภิกษุจึงกราบทูล วิงวอนให้ตรัสเล่า เรื่องในอดีต พระองค์ จึงตรัสเล่าเรื่องว่า

ในกาลก่อนมีชายคนหนึ่งอาศัยอยู่ในแคว้นโกศล เลี้ยงแม่โคไว้ตัวหนึ่งชื่อนางพหลา วันหนึ่งนางพหลาควาวิ พาลูกไปหากินร่วมกับฝูงโค แล้วนางกับลูกก็พลัดกัน โดยนางพลัดเข้าไป ในป่าเพียงลำพัง

เสือโคร่งตัวหนึ่ง เห็นนางกำลังกินหญ้าอยู่ จึงเดินเข้าไปใกล้ด้วยหวังจะจับกิน แต่ นางขอ ผัด ไว้ก่อน เพื่อกลับไปให้นมลูก ครั้นนางให้นมลูกกินแล้ว ก็เล่าเรื่องให้ลูกฟัง ลูกโศม จิตกตัญญูจึงอ่อนวอนนาง ขอให้ตนเป็นอาหารของเสือโคร่งแทน แต่นางไม่ยอม เพราะเห็นว่าเป็น คำสัตย์สัญญาที่ได้ให้ไว้กับเสือ ลูกโคจึง เดินร้องให้ตามหลังนางมา และขอร้องให้เสือโคร่งไว้ ชีวิตแม่และกินคนแทน เสือโคร่ง เห็นความกตัญญูของลูกโค และความมีสังขะของแม่โค จึงไม่กิน สัตว์ทั้งสอง ด้วยอำนาจแห่งความสัตย์ของแม่โค ความกตัญญูของลูกโคและความอดใจของเสือโคร่ง ทำให้ร้อนไปถึงท้าวสักกเทวราชต้องเสด็จจากสวรรค์ ครีเสสรรเสริญความดี แล้วพาสัตว์ ทั้งสามขึ้นสวรรค์

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสจบแล้ว ก็ทรงแสดงพระธรรมเทศนาว่า ความสัตย์ ความกตัญญู และความซันติ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ฉะนั้นบุคคลใดปฏิบัติธรรมทั้งสามประการ นี้ได้ บุคคลนั้นประสบสุข และปราศจากโรคภัยทั้งปวง

ตอนท้ายพระพุทธองค์ก็ตรัสถึงการกลับชาติมาเกิดว่าครั้งนั้น

ท้าวสักกเทวราช	คือ	พระอนุรุทธ
เสือโคร่ง	คือ	พระเจ้าสุทโธทนะ
นางพหลา	คือ	พระนางสิริมหามายา
และ ลูกโค	คือ	พระพุทธองค์

(เก็บความจาก ศิลปากร, กรม. ปัญญาสชาดก, พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2514)

ภาคผนวก ค

เรื่องย่อจากนิทานไว้กับ เสือของไทย เขิน

แม่ไว้ตัวหนึ่งออกไปหากินในป่า พบเสือโคร่ง เสือโคร่งจะกินนางเป็นอาหาร นางจึงขอ ผัดไปให้ลูกกินนมก่อน เสือโคร่งยินยอม เมื่อนางให้ลูกกินนมแล้วจึงบอกลูกว่าจะต้องไปให้เสือโคร่งกิน ลูกโคอ่อนวอนนางขอให้ตนเป็นอาหารแทนแม่ แต่นางไม่ยอม ลูกโคจึงเดินตามแม่ไป และบอกเสือโคร่งว่า ขอให้กินตนเป็นอาหาร เพราะแม่แก่แล้วหนึ่งเหยี่ยว่น สู้ของตนไม่ได้ เสือโคร่งเห็นความรักระหว่างแม่โคและลูกโคตั้งนี้ก็สงสาร จึงไม่กินสัตว์ทั้งสอง

นิทานเรื่องนี้ เป็นนิทานมุขปาฐะของไทย เขิน ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ผู้รวบรวมคือ นาย เวนน์ เพลง เออ โดยบันทึกนิทานนี้จากคำบอกเล่าของชาวไทยเขิน และถ่ายทอดเป็นร้อยแก้วไว้ในหนังสือด้วยปัญญาและความรัก นิทานชาวเมืองเหนือ

(เก็บความจาก เวนน์ เพลง เออ, ด้วยปัญญาและความรัก. นิทานชาวเมืองเหนือ, พระนคร : สำนักพิมพ์สมาคมนักวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

เรื่องย่อ วัวยักษ์ เสือในนิทาน เสียวสวาด

นิทานเรื่องวัวยักษ์กับเสือ เป็นนิทานเรื่องที่ 27 ในนิทานเสียวสวาด มีเนื้อความว่า วัวยักษ์ลูกทากินอยู่ชายป่า วันหนึ่งแม่วัวยักษ์ปล่อยลูกไว้ตามลำพังและออกหากิน เผอิญไปพบ เสือตัวหนึ่ง จะตะครุบแม่วัวยักษ์เป็นอาหาร นางจึงขอตัดว่าจะกลับไปบอกลูกก่อน เมื่อลูกวัวยักษ์ขอไปเป็นอาหาร แก่เสือแทนแม่ ลูกวัวยักษ์ไปหาเสือบอกให้กินคนแทน เพราะแม่แก่แล้วเนื้ออร่อยสู้ของตนไม่ได้ เสือได้ฟังก็มีใจสงสาร จึงไม่กินทั้งแม่วัวยักษ์และลูก ครั้นตายไปสัตว์ทั้งสามก็ได้ไปสู่สวรรค์

(เก็บความจาก สมพงษ์ พลະสุรย์, นิทานเสียวสวาด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บรรณกิจ, 2521).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

เรื่องย่อของ เรื่องสองพี่น้อง

เรื่องนี้ เป็นเรื่องหนึ่งใน " เรื่องที่ประชาชนชอบของอียิปต์โบราณ" (Popular Stories of Ancient Egypt) เนื้อเรื่องย่อมีดังนี้

มีพี่น้องสองคน คนพี่ชื่อ อะนูบู คนน้องชื่อบายดี บายดีอาศัยอยู่กับพี่ชายและพี่สะใภ้ บายดีเป็นผู้รู้ภาษาอียิปต์ วันหนึ่งสองพี่น้องไปนา อะนูบูใช้บายดีกลับมาเอาข้าวเปลือกที่บ้าน บายดีเอากระบุงใหญ่ใส่ข้าวเปลือกแฉกออกมา พี่สะใภ้ถามว่าเอาข้าวไปทำอะไร บายดีบอกว่าราว 15 สัด นางเห็นบายดีมีกำลังมากก็เกิดปฏิพัทธ์ จึงผูกข้อมือขวางในทางสว่าง บายดีโกรธ บอกว่านางเปรียบเหมือนแม่ สามีนางเหมือนพ่อ มีอุปการะคนมาแล้วบายดีก็ไปนา นางร้อนหัวกลัวความผิด ตกเย็นเมื่อสามีกลับมา นางก็แกล้งทำตัวเองให้เป็นรอยฟกช้ำ บอกสามีว่า เมื่อตอนกลางวันที่ยายดีกลับมา บายดีจะทำมิติมิร้ายนางขัดขืนจึงเป็นเช่นนี้ อะนูบูโกรธจัดคิดฆ่าน้องชาย เมื่อบายดีกลับมาบอกรู้ บายดีรีบหนี อะนูบูไล่ตาม บายดีร้องให้เทวดาช่วย เทวดาบันดาลให้แม่น้ำซึ่งมีจระเข้เต็มขวางไว้ บายดีบอกพี่ชายว่ารุ่งเช้าจะเล่าความจริงให้ฟัง ครั้นรุ่งเช้า บายดีเล่าเรื่องทั้งหมดให้พี่ชายฟัง แล้วบอกว่าตนขอลาไปอยู่ป่าอะเคเซีย และจะถอดดวงจิตไว้ที่ยอดไม้อะเคเซีย ถ้าต้นอะเคเซียถูกตัดและดวงจิตตกลงมาให้อะนูบูช่วยหา เมื่อได้ดวงจิตแล้วให้เอาใส่หม้อน้ำที่สะอาด ตนจะกลับมีชีวิตขึ้นใหม่ และเมื่อจะมีเหตุนั้นให้สังเกตดู เมรัยในจอกจะเป็นฟองล้นออกมา สิ่งความสำเร็จบายดีก็ลาพี่ไปอยู่ป่าอะเคเซีย ส่วนอะนูบูกลับไปฆ่าภรรยา และเศร้าโศกถึงน้องชายทุกวัน

บายดีได้นางฟ้า เทวดาเนรมิตให้เป็นภรรยา นางนี้ได้รับคำทำนายจากเทวดาว่าจะต้องตายด้วยดาบหลังจากอยู่ด้วยกัน วันหนึ่งขณะที่บายดีไปล่าสัตว์ นางได้ออกไปเดินเล่นมองเห็นแม่น้ำ เป็นระลอกคลื่นซัดมาที่ตัวนาง นางวิ่งหนีเข้ากระท่อม แม่น้ำร้องบอกต้นอะเคเซียว่า "ขอนางให้แก่เราเถิด" ต้นอะเคเซียจึงเอาผมของนางขมวดหนึ่งให้ไป แม่น้ำพัดพาผมของนางไปสู่กรุงอียิปต์ ไปติดอยู่ตรงคู อันเป็นที่ซัดพระภูษาทรงของกษัตริย์ กลิ่นหอมของผมไปติดที่ภูษา เหล่าพนักงานต่างก็โทษกันว่าซัดอย่างไรให้น้ำหอมมาติดพระภูษา หัวหน้าพนักงานมาดูที่ซัดผ้า พบเส้นผมติดอยู่

ที่ดู และเห็นว่าอีกกลิ่นหอมจึงนำไปถวายกษัตริย์ กษัตริย์ให้ราชบุรุษ เทียวสืบหานางยังที่ต่าง ๆ ในที่สุดพวกที่ไปยังที่ต่าง ๆ ก็กลับมาแต่พวกที่ไปยังบ้านั้น เหลือรอดกลับมาเพียงคนเดียวเพราะ นายตีฆ่า กษัตริย์จึงจัดกองทหาร จักวอและให้หญิงคนหนึ่งนำเครื่องประดับอันงดงามไปด้วย ปรากฏว่าหญิงนั้นรับนางมาถวายได้ นางได้รับแต่งตั้งเป็นมเหสี กษัตริย์ตรัสถามเรื่องสามี นางพูดให้ตัดต้นอะเคเซียมายตีก็ตาย

ฝ่ายอะนูบู วันที่ต้นอะเคเซียถูกตัดนั้น เมรัยในจอกที่ตนจะดื่มกลายเป็นฟองไปหมด อะนูบูจึงไปยังป่าอะเคเซียเห็นน้องชายนอนตายอยู่ พยายามหาดวงจิตอยู่ ๓ ปี จึงพบ แล้วเอา หม้อใส่น้ำใส เอาดวงจิตใส่ลงไป กลางคืนนายตีก็ฟื้น อะนูบูเอาน้ำในหม้อให้นายตีดื่มดวงจิตก็ กลับคืนเข้าร่าง แล้วนายตีก็แปลงเป็นวัวให้พี่ชายขี่ไปกรุงฮิยิปต์ อะนูบูถวายวัวแก่กษัตริย์ ต่อมา วัวนายตีได้เข้าไปยังพระราชวังใน ไปบอกนางมอมให้รู้ว่าตนเป็นใคร นางตกใจมาก เมื่อ กษัตริย์เสด็จมาทานางก็ทำมารยาว่าอยากกินต้มโค กษัตริย์ก็ให้ฆ่าโคนายตี เลือดโคสองหยดตกลง พื้นกลายเป็นต้นไม้ใหญ่ วันหนึ่งต้นไม้มอบนางว่าตนคือใคร นางพูดให้กษัตริย์สั่งตัดต้นไม้นั้น เสีย ขณะเอาขวานฟัน สะเก็ดไม้ชิ้นหนึ่งกระเด็น เข้าปากนางนางก็ตั้งครรภ์ ต่อมาประสูติโอรส เมื่อ โอรสนั้นได้ราชสมบัติ ก็ให้ประมุขเหล่าอำมาตย์ราชบริหาร เล่าเรื่องนางมอมให้ฟัง แล้วให้ฆ่า นางเสีย จากนั้นนายตีก็ให้ไปรับอะนูบูมาเป็นอุปราช

(เก็บความจาก ขุนวิจิตรมาตรา, สิ่งที่คิดเห็นในเรื่องควาวิ. พระนคร : สำนักพิมพ์ สาส์นสวรรค์, 2512).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

เรื่องย่อนิทานเรื่องรากษสของอินเดีย

พราหมณ์คนหนึ่งมีภรรยา เป็นพราหมณี ต่อมาได้หญิงอีกคนหนึ่ง เป็นภรรยา หญิงนี้เป็นยักษ์แปลง ทั้งสามอยู่ด้วยกันจนนางยักษ์แปลงมีบุตรชื่อสหัสตราด นางพราหมณีมีบุตรชื่อจัมปาดาล สหัสตราด เป็นพี่ จัมปาดาล เป็นน้อง

ต่อมานางพราหมณีจับได้ว่า ภรณาน้อย เป็นยักษ์แปลง ก็หนีห้วงลูกชาย ครั้นลูกชายจะไปเรียนวิชา นางพราหมณีก็ขี้น้ำนมของตนใส่ถ้วยไปให้ และสั่งให้ส่ง เสดว่าถ้าน้ำนมเริ่มมีสีแดง เรือ ๆ แสดงว่าพ่อตาย ถ้าแดงจัดแสดงว่าแม่ตาย ให้รีบหนีเอาตัวรอด จัมปาดาลรับน้ำนมจากมารดาไปกับพี่ชายทุกวัน วันหนึ่งนางยักษ์แปลงรู้ว่าความลับแดงจึงกินพราหมณีและนางพราหมณี ฝ่ายจัมปาดาล เห็นน้ำนม เป็นสีแดง เรือ ๆ แล้วแดงจัดก็รู้ว่าพ่อแม่ถูกยักษ์กินหมดแล้ว จึงรีบหนีไป พี่ชายเห็นก็ตามจัมปาดาลจึงเล่า เรื่องให้ทราบ สองคนพี่น้องจึงหนีไปด้วยกัน ไปพบแม่ซึ่ง เป็นยักษ์อยู่กลางทาง สหัสตราดก็ชักดาบออกมาฆ่าแม่ตาย แล้วพากันหนีเตลิดไป จนกระทั่งมาถึง เมืองหนึ่งซึ่งมียักษ์กินคน สหัสตราดฆ่ายักษ์ตายได้ราชธิดาเจ้าเมือง จัมปาดาลจึงลาพี่ชาย เดินทางต่อไป มาพบ เมืองร้าง เข้าไปดูในปราสาทพบนางชื่อ เกษวดี นางเล่าให้ฟังว่า ยักษ์ เข้ามากินคนหมด เหลือแต่นาง เพราะนางยักษ์ขอไว้ จัมปาดาลคิดจะฆ่ายักษ์ จึงให้นาง เกษวดีลวงถามยักษ์ นางลวงถามได้ความว่า ที่ยอดเสา กลางสระในวังมีสิ่งอยู่สองตัว ถ้า เอาสิ่งนั้นมาขี้นให้ตาย พวกยักษ์ก็จะตายหมด จัมปาดาลไปจับสิ่งสองตัวนั้นมาขี้นจนตาย พวกยักษ์ก็ตายหมด จัมปาดาลได้อยู่กับนาง เกษวดีที่ เมืองร้างนั้น ต่อมาจัมปาดาลกับนาง เกษวดีลงอาบน้ำ ผมของนางร่วง เส้นหนึ่ง นางจึงหยิบ เปลือกหอยมาเอา เส้นผมนั้นพัน เปลือกหอยแล้วลอยน้ำไป ผมนางลอยไปถึง เมืองสหัสตราด สหัสตราด เก็บผมนางไว้ แล้วให้สืบทาเจ้าของผม เพราะต้องการเอามาเป็นชายา คนของสหัสตราดพานางไปได้ขณะจัมปาดาลนอนหลับ จัมปาดาลตื่นขึ้นก็ออกติดตามนาง และตามไปพบที่ เมืองของสหัสตราด สองพี่น้องยินดีที่ได้พบกันอีกครั้งหนึ่ง

(เก็บความจาก ขุนวิจิตรมาตรา, สิ่งที่คิด เห็นในเรื่องคารวี. พระนคร : สำนักพิมพ์
สาส์นสวรรค์, 2512).

ประวัติผู้เขียน

นางสาวอมรศรีณย์ วาสิกศิริ นุตรินายประสิทธิ์ นางเพ็ญแข วาสิกศิริ
เกิดเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2499 ที่จังหวัดปทุมธานี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
จากคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีการศึกษา 2520 เข้าศึกษาต่อใน
ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี
การศึกษา 2524 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง
ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย